

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Rapportage review Accountantsdienst UWV 2018

Colofon

Titel	Review op de uitgevoerde werkzaamheden van de Accountantsdienst UWV over 2018
Uitgebracht aan	[redacted] plaatsvervangend Secretaris-Generaal van het ministerie SZW (opdrachtgever) [redacted] hoofd afdeling Taakveld (gedelegeerd opdrachtgever Eigenaarschap zbo)
Afschrift aan	[redacted] directeur Accountantsdienst UWV
Datum	23 november 2020
Kenmerk	2020 [redacted]

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Context	4
2	Beschrijving van het onderzoek	5
2.1	Opdrachtgever en opdrachtnemer	5
2.2	Doelstelling en object van onderzoek	5
2.3	Criteria	7
2.4	Materialiteit	7
2.5	Aard van de opdracht, rapportages en gebruikers	7
3	Assurance-rapportage met betrekking tot reviewobjecten A t/m D	9
3.1	Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant	9
4	Rapportage feitelijke bevindingen met betrekking tot reviewobject E	11
4.1	Rapport van feitelijke bevindingen	11
	Bijlage 1: Belangrijkste aanbevelingen naar aanleiding van onze bevindingen	13
	Bijlage 2: Wegingskader	14
	Bijlage 3: Werkprogramma dossierreview	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is verantwoordelijk voor het zelfstandig bestuursorgaan (zbo): het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Het UWV valt onder de Kaderwet zbo's en de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (wet SUWI). SZW geeft vorm aan de rol van toezichthouder op het functioneren van het UWV op basis van het vastgestelde toezichtbeleid uit 2017. Dit toezichtbeleid voorziet in een review eens in de drie jaar op de werkzaamheden van de Accountantsdienst UWV (AD UWV) betreffende de controle van de verantwoording van het zbo. De plaatsvervangend Secretaris-Generaal van SZW heeft de Auditdienst Rijk (ADR) verzocht deze review uit te voeren over het verantwoordingsjaar 2018.

1.2 Context

Een review is een instrument om te toetsen of de eigenaar zich terecht kan baseren op de ontvangen verantwoordingsinformatie van het zbo. Het reviewinstrument vormt daarmee het sluitstuk van goed toezicht in aanvulling op onderstaande beheersmaatregelen.

Voor het toezicht steunt de eigenaar allereerst op de *checks and balances* bij het zbo. Op verschillende wijzen wordt de (verantwoordings)informatie van het zbo gecontroleerd. Naast de taak die het Audit Committee heeft om de Raad van Bestuur te adviseren omtrent de kwaliteit van de financiële verslaggeving en de jaarverantwoording, betreft het hier met name de controle die de interne en externe accountants van het zbo uitvoeren.

De AD UWV controleert het wettelijke jaarverslag, met daarin de jaarrekening, met bijzondere aandacht voor de aspecten die zijn opgenomen in de Wet SUWI en Regeling SUWI. De AD UWV geeft een getrouw beeld verklaring bij deze wettelijke jaarrekening inclusief de Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording en de verantwoording over de financiële rechtmatigheid. De AD UWV brengt verslag uit over de controle van de wettelijke jaarrekening en de beoordeling van het jaarverslag, in overeenstemming met de Regeling SUWI-artikel 5.10e. Het zbo verstrekt dit verslag van bevindingen van de AD UWV aan de eigenaar.

Naast de wettelijke taken van de AD UWV heeft het UWV ervoor gekozen om een externe accountant het publicitaire jaarverslag te laten controleren. De externe accountant voert een review uit op de onderdelen van de getrouw beeld verklaringen van de AD UWV. Naast de controleverklaring verstrekt de externe accountant ook een accountantsverslag aan de Raad van Bestuur van het UWV. Op basis van het 'Toezichtbeleid SZW UWV en SVB' van mei 2017 worden de bevindingen van de externe accountant ook verstrekt aan de eigenaar.

2 Beschrijving van het onderzoek

2.1 Opdrachtgever en opdrachtnemer

De ADR heeft deze opdracht uitgevoerd voor de opdrachtgever [REDACTED] plaatsvervangend Secretaris-Generaal van het ministerie SZW. Gedelegeerd opdrachtgever is [REDACTED] hoofd afdeling Taakveld Eigenaarschap zbo.

Deze opdracht is voor de reviewobjecten A t/m D (zie tabel 1 in paragraaf 2.2) uitgevoerd volgens de Standaarden voor Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (nadere voorschriften controle- en overige standaarden 3000D). Voor reviewobject E is de opdracht uitgevoerd overeenkomstig Standaard 4400N Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden.

De opdracht is uitgevoerd in overeenstemming met de vereisten uit de Verordening Gedrags- en Beroepsregels accountants (VGBA) en de Verordening inzake onafhankelijkheid accountants bij assurance-opdrachten (ViO). Daarnaast is de opdracht uitgevoerd in overeenstemming met het ADR Audit Charter.

2.2 Doelstelling en object van onderzoek

Doel van de assurance-opdracht voor de reviewobjecten A t/m D is het geven van een oordeel over de toereikendheid van de door de AD UWV uitgevoerde werkzaamheden en de daarover uitgebrachte uitingen en rapportages met betrekking tot de hierna opgesomde objecten van onderzoek. Hiertoe hebben wij getoetst of de werkzaamheden die door de AD UWV zijn uitgevoerd voldoen aan de van toepassing zijnde beroepsstandaarden.

Doel van de overeengekomen specifieke werkzaamheden bij reviewobject E is het rapporteren van feitelijke bevindingen over de voortgang van het opvolgen van reviewbevindingen uit eerdere reviews.

De resultaten van deze review zijn relevant voor:

- het ministerie van SZW als systeemverantwoordelijk ministerie (eigenaar) voor het UWV;
- de Inspectie SZW als toezichthouder op de werking van het SUWI-stelsel.

Ons onderzoek heeft betrekking op zowel de begrotingsgefinancierde als op de premiegefinancierde wetten en regelingen van SZW.

Onze review richt zich op de werkzaamheden die de AD UWV heeft uitgevoerd ten behoeve van de verantwoording over 2018. Wij rapporteren over de volgende objecten van onderzoek. Voor de criteria wordt verder verwezen naar paragraaf 2.3.

Reviewobject	Criteria	
A	Controleverklaring (verder de uiting) zoals afgegeven naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole 2018. Op verzoek van de opdrachtgever onderzoeken wij expliciet: I. de uiting ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingen 2018; II. de uiting ten aanzien van misbruik & oneigenlijk gebruik; III. de uiting ten aanzien de rechtmatigheid; zowel bij uitvoering wetten en regelingen	NVCOS 100-999 Artikel 5.1b regeling SUWI Controleprotocol WNT 2018 Bijlage 3, werkprogramma review

	<p>rond het SUWI-domein alsmede ten aanzien aanbestedingen.</p> <p>IV. de uiting ten aanzien van naleving wet normering topinkomens (WNT);</p> <p>V. de door de AD UWV gehanteerde steekproefmethodiek ten aanzien van de Werkloosheidswet, Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en de regeling zelfstandig en zwanger.</p> <p>Voor wat betreft de IT in de jaarrekeningcontrole richt onze review zich op het proces 'Uitkeringen' bij het UWV.</p>	
B	<p>Het verslag van bevindingen (verder de uiting). Op verzoek van de opdrachtgever onderzoeken wij expliciet:</p> <p>I. de uiting ten aanzien van de doelmatigheid;</p> <p>II. de uiting ten aanzien van de prestatie-indicatoren en kengetallen (nfi)</p>	<p>Artikel 5.10e en bijlage XXIII regeling SUWI Bijlage 3, werkprogramma review</p>
C	<p>Het oordeel bij de verantwoording gegevensverwerking SUWI alsmede het oordeel bij de verantwoording gegevensuitwisseling Suwinet</p>	<p>NOREA richtlijn 3000 Artikel 5.22 van de regeling SUWI alsmede artikel 6.4 van de regeling SUWI Bijlage 3, werkprogramma review</p>
D	<p>Nota van bevindingen grote ICT projecten</p>	<p>NVCOS 4400N Artikel 5.10a van de regeling SUWI (bijlage VI, punt 15) Bijlage 3, werkprogramma review</p>
E	<p>De opvolging door de Accountantsdienst UWV in 2018 van schriftelijke aanbevelingen van de ADR bij de voorgaande review, het samenwerkingsverband kwaliteitsonderzoek overheidsauditors (KOA), en de externe accountant uit de verantwoordingsjaren 2016 en 2017.</p>	<p>Bijlage 3, werkprogramma review</p>

Dit betekent dat wij de volgende aspecten niet hebben onderzocht:

- Wetten en regelingen van andere opdrachtgevers;
- Vraaggestuurde onderzoeken;
- De juistheid van de brongegevens zoals gebruikt bij de gegevensverwerking;
- DigiD;
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Baseline informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR).

Het niet onderzoeken van de aspecten in bovenstaande opsomming kan betekenen dat de opdrachtgever zich voor de systeemverantwoordelijkheid van deze aspecten op andere wijze dan deze review zal moeten overtuigen dat de van het UWV ontvangen verantwoordingsinformatie toereikend is om genoemde verantwoordelijkheid te dragen.

2.3 Criteria

Bij de dossierreview hebben wij onderzocht of de werkzaamheden van de AD UWV zijn uitgevoerd in overeenstemming met de beroepsvoorschriften, in casu de NV COS van de Nederlandse beroepsorganisatie van accountants (NBA) alsmede de NOREA assurance richtlijnen van de beroepsorganisatie van IT-auditors. Daarnaast hebben wij getoetst aan de hand van de wet SUWI alsmede de regeling SUWI.

Daartoe hebben wij getoetst of de opzet en uitvoering van de werkzaamheden van de AD UWV voldoende is onderbouwd in haar dossier. Voor de uitvoering van deze review hebben wij als referentie het werkprogramma dossierreview gebruikt waarin de toetsingscriteria voor ons onderzoek nader zijn uitgewerkt. Dit werkprogramma is opgenomen in bijlage 3. In tabel 1, paragraaf 2.2, zijn de reviewcriteria per reviewobject opgenomen.

2.4 Materialiteit

Onder materialiteit verstaan wij in deze opdracht een "afwijking" in de uiting van de AD UWV of het tot stand komen daarvan, die in strijd is met de daarvoor geldende criteria. Bij het uitvoeren van reviews hebben wij een score-systeem gehanteerd op grond waarvan de bevindingen uit het werkprogramma dossierreview zijn gewogen. Zie hiervoor het wegingskader in bijlage 2.

Afwijkingen kunnen worden veroorzaakt door tekortkomingen in de opzet en/of uitvoering van controlewerkzaamheden of in de uitingen zelf. Van de AD UWV wordt verwacht dat zij kan aantonen door middel van inzage in haar controledossiers, dat zij alle risico's in de verantwoordingen waarop haar uitingen betrekking hebben, heeft onderzocht. Het niet kunnen aantonen is een tekortkoming in de uitvoering van haar controle die voor ons van materieel belang is.

Voor onze conclusie is in ieder geval van materieel belang dat de AD UWV aantoont:

- dat er geen bedreigingen zijn voor de onafhankelijkheid en voor het voldoen aan de fundamentele beginselen. Indien bedreigingen onvoldoende gemitigeerd zijn, kan op voorhand geen zekerheid aan de controle uiting worden ontleend;
- dat zij, gegeven de risico's die samenhangen met de van toepassing zijnde voorwaarden, toereikende werkzaamheden heeft gepland;
- dat deze werkzaamheden ook toereikend zijn uitgevoerd;
- en dat de uiting in overeenstemming is met de controlebevindingen.

2.5 Aard van de opdracht, rapportages en gebruikers

De opdracht betreft een reviewopdracht. Wij hebben op basis van de aan ons verstrekte informatie en documentatie onderzocht in hoeverre de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de AD UWV in opzet en uitvoering in overeenstemming zijn met de daarvoor geldende standaarden.

Deze opdracht resulteert in een schriftelijke rapportage per object zoals genoemd in paragraaf 2.2. In de rapportage over reviewobjecten A t/m D wordt assurance verstrekt. Dit houdt in dat een redelijke mate van zekerheid wordt gegeven. Wij geven een oordeel over de kwaliteit van de werkzaamheden van de AD UWV. Het oordeel luidt "toereikend" of "niet toereikend". Zie hiervoor paragraaf 3.

In de rapportage van reviewobject E wordt geen assurance verstrekt. Zie hiervoor paragraaf 4. Dit betreft een rapport van feitelijke bevindingen. In dit rapport wordt geen zekerheid verschaft, omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht is uitgevoerd. In dit rapport rapporteren wij de bevindingen op basis van de specifiek overeengekomen werkzaamheden; wij doen geen uitspraak over wat deze bevindingen voor het onderhavig object in totaliteit betekenen.

De bevindingen naar aanleiding van de review zijn besproken en afgestemd met de verantwoordelijken.

Deze reviewopdracht is een zogenaamde 'vraaggestuurde opdracht' en valt buiten de wettelijke taak van de ADR. De resultaten van deze review zijn relevant voor:

- het ministerie van SZW als systeemverantwoordelijk ministerie (eigenaar) voor het UWV;
- de Inspectie SZW als toezichthouder op de werking van het SUWI-stelsel.

Deze review is onderdeel van het reviewbeleid van SZW in de rol van toezichthouder op het functioneren van het UWV en is een instrument om te toetsen of de eigenaar zich terecht kan baseren op de ontvangen verantwoordingsinformatie van het UWV.

De opdrachtgever, de plaatsvervangend Secretaris Generaal SZW, is eigenaar van de rapportages. De ADR is de interne auditdienst van het Rijk. Dit rapport is primair bestemd voor de opdrachtgever met wie wij deze opdracht zijn overeengekomen. In de ministerraad is besloten dat het opdrachtgevende ministerie waarvoor de ADR een rapport heeft geschreven, het rapport binnen zes weken op de website van de rijksoverheid plaatst, tenzij daarvoor een uitzondering geldt. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht naar de Tweede Kamer met de titels van door de ADR uitgebrachte rapporten en plaatst dit overzicht op de website.

3 Assurance-rapportage met betrekking tot onderzoeksobjecten A t/m D

3.1 Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: [REDACTED] plaatsvervangend Secretaris-Generaal van het ministerie SZW.

Ons oordeel

Wij hebben de onderzoeksobjecten A t/m D zoals vermeld in tabel 1 in paragraaf 2.2 van dit rapport onderzocht. Deze hebben betrekking op de door de Accountantsdienst van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen te Amsterdam uitgevoerde werkzaamheden en de daarover uitgebrachte uitingen en rapportages over 2018.

Naar ons oordeel zijn de onderzoeksobjecten A t/m D in alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming met de van toepassing zijnde criteria. Dit houdt in dat de Accountantsdienst van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (AD UWV) de controle van de onderzoeksobjecten toereikend heeft uitgevoerd.

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel hebben wij in bijlage 1 de belangrijkste aanbevelingen opgenomen die voortvloeien uit onze bevindingen naar aanleiding van onze werkzaamheden.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben ons onderzoek uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000D Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (directe opdrachten). Deze opdracht is gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor het onderzoek over de onderzoeksobjecten A t/m D zoals vermeld in tabel 1 in paragraaf 2 van dit rapport.

Wij zijn onafhankelijk van de AD UWV zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Van toepassing zijnde criteria

Voor deze opdracht gelden de volgende criteria:

- NVCOS 100-999;
- Artikel 5.1b, 5.10a (bijlage VI, punt 15), 5.10e, 5.22, 6.4 van de regeling SUWI en bijlage XXIII regeling SUWI;
- NOREA richtlijn 3000;
- Controleprotocol WNT 2018;
- NVCOS 4400N;
- Het werkprogramma dossierreview zoals opgenomen in bijlage 3.

Materialiteit

Onder materialiteit verstaan wij in deze opdracht een afwijking in de uiting van de AD UWV of het tot stand komen daarvan, die in strijd is met de daarvoor geldende criteria. Bij het uitvoeren van reviews hebben wij een wegingskader gehanteerd op grond waarvan de bevindingen uit voornoemd werkprogramma dossierreview zijn gewogen. Zie hiervoor bijlage 2.

Verantwoordelijkheid van de AD UWV voor de onderzoeksobjecten A t/m D

De AD UWV is verantwoordelijk voor het opstellen van de uitingen ten aanzien van de onderzoeksobjecten A t/m D in overeenstemming met de van toepassing zijnde criteria.

Onze verantwoordelijkheid voor het onderzoek over de onderzoeksobjecten A t/m D zoals vermeld in tabel 1 in paragraaf 2 van dit rapport

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van ons onderzoek dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons onderzoek is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens ons onderzoek niet alle materiële fouten ontdekken.

Doel van de assurance-opdracht voor de reviewobjecten A t/m D is het geven van een oordeel over de toereikendheid van de door de AD UWV uitgevoerde werkzaamheden en de daarover uitgebrachte uitingen en rapportages.

Ons onderzoek bestond onder andere uit:

- het bepalen en uitvoeren van assurance-werkzaamheden en het verkrijgen van assurance-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het beoordelen of de opzet en uitvoering van de controle door de AD UWV voldoende is onderbouwd in haar dossier.

Wij passen de Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Den Haag, 23 november 2020

Auditdienst Rijk

4 Rapportage feitelijke bevindingen met betrekking tot onderzoeksobject E

4.1 Rapport van feitelijke bevindingen met betrekking tot onderzoeksobject E

Aan: [REDACTED] plaatsvervangend Secretaris-Generaal van het ministerie SZW.

Opdracht

Wij hebben overeengekomen specifieke werkzaamheden verricht met betrekking tot onderzoeksobject E zoals vermeld in tabel 1 in paragraaf 2 van dit rapport. De opdracht is met u overeengekomen en heeft als doel u te informeren over de opvolging in 2018 van schriftelijke aanbevelingen van de ADR bij de voorgaande review, van het KOA, en van de externe accountant over de verantwoordingsjaren 2016 en 2017, door de Accountantsdienst van de Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen te Amsterdam (AD UWV). De overeengekomen specifieke werkzaamheden zijn tot stand gekomen in overleg met u.

De opdrachtvoorwaarden zijn omschreven in onze opdrachtbrief van 15 oktober 2019.

Verantwoordelijkheden

Het is uw verantwoordelijkheid om te bepalen of de overeengekomen specifieke werkzaamheden toereikend en geschikt zijn voor het hierboven beschreven doel.

Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 4400N, Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden. Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). Verder hebben wij de onafhankelijkheidsregels van de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) in acht genomen.

Werkzaamheden en bevindingen

In deze paragraaf is een beschrijving van de overeengekomen specifieke werkzaamheden en feitelijke bevindingen opgenomen. Wij doen geen uitspraak over wat de feitelijke bevindingen betekenen voor de opvolging van de voornoemde schriftelijke aanbevelingen in zijn totaliteit. U zult hierover een eigen afweging moeten maken waarbij u gebruik kunt maken van dit rapport van feitelijke bevindingen en eventuele andere beschikbare informatie.

Wij zijn nagegaan welke voornoemde schriftelijke aanbevelingen zijn gedaan en of deze aanbevelingen in 2018 zijn opgevolgd. Hiertoe hebben wij de volgende bevindingen:

De ADR heeft de werkzaamheden van de AD UWV over 2016 gereviewd. De uitkomsten hiervan zijn opgenomen in het reviewverslag dat de ADR op 9 mei 2017 heeft uitgebracht. In het reviewverslag zijn geen aanbevelingen opgenomen.

Uit navraag bij SZW en de AD UWV is gebleken dat over de jaren 2016 en 2017 geen reviews zijn uitgevoerd door andere instanties als bijvoorbeeld de Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants of het Instituut van Internal Auditors.

Uit navraag bij de AD UWV is gebleken dat de externe accountant van het UWV geen schriftelijke aanbevelingen heeft gedaan aan de AD UWV over de jaren 2016 en 2017.

Den Haag, 23 november 2020

Auditdienst Rijk

Bijlage

Bijlage 1: Belangrijkste aanbevelingen naar aanleiding van onze bevindingen

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel benoemen wij in deze bijlage de belangrijkste aanbevelingen voor de AD UWV naar aanleiding van onze bevindingen.

Reviewobject A: Controleverklaring

Aanbevelingen voor de controledossiers:

1. Hoewel de toelichting op de VGBA aangeeft dat geen dossiervastlegging nodig is indien geen risico's worden gesignaleerd ten aanzien van de fundamentele beginselen in de planningsfase, adviseren wij de fundamentele beginselen explicieter terugkomen te laten komen in het dossier. Neem een bespreekverslag op waaruit blijkt dat de fundamentele beginselen met het gehele team zijn besproken. Benoem of er voor het team wel of geen bedreigingen van de fundamentele beginselen zijn. Betrek de beoordeling van de vastleggingen omtrent de fundamentele beginselen in de OKB.
2. Maak de langdurige betrokkenheid bij de controles inzichtelijk per medewerker en leg vast welke maatregelen in dat kader zijn getroffen om risico's van onafhankelijkheid af te dekken, een en ander in lijn met NBA handreiking 1131 Toepassing VIO.
3. Versterk de link tussen de IT-omgevingsanalyse, de daarbij gesignaleerde risico's en de daaruit voortvloeiende IT-aandachtspunten ten behoeve van de jaarrekeningcontrole.
4. Leg in het dossier eenduidig vast of de accountant wil steunen op application controls en general IT controls.
5. Toets de general IT controls jaarlijks integraal en gedurende het gehele jaar.

Reviewobject B: Verslag van bevindingen

Uit onze review van het verslag van bevindingen komen geen belangrijke aanbevelingen.

Reviewobject C: Oordeel gegevensverwerking en gegevensuitwisseling

Aanbevelingen voor de controledossiers:

1. De onderzoeken van de AD UWV naar gegevensverwerking en gegevensuitwisseling zijn vereist op basis van de regeling SUWI. Deze onderzoeken worden uitgevoerd op basis van professionele standaarden. Benoem in het proces van opdrachtaanvaarding en rapportering de vereisten uit deze standaarden. Het gaat daarbij onder meer om:
  - toe te passen materialiteit;
  - mate van zekerheid die wordt geboden;
  - de toegepaste standaard op basis waarvan de werkzaamheden zijn uitgevoerd.
2. Leg vast in het dossier en licht toe waarom een aantal onderzoeken niet is uitgevoerd.

Reviewobject D: Nota van bevindingen grote ICT projecten

Uit onze review van het verslag van bevindingen komen geen belangrijke aanbevelingen.

Bijlage

Bijlage 2: Wegingskader

Bij het uitvoeren van reviews hanteert de ADR een score-systeem op grond waarvan de bevindingen uit het werkprogramma van bijlage 3 worden gewogen.

Dit scoresysteem is een hulpmiddel dat niet in de plaats treedt van de professionele oordeelsvorming, die voor een accountant/ reviewer leidend is. Het scoresysteem heeft een tweetal doelstellingen. Enerzijds is het bedoeld als een kwantitatief hulpmiddel voor de oordeelsvorming van een individueel review en anderzijds kan het gebruikt worden in het kader van de uniformering van de uitvoering van reviews. Het scoresysteem is dan een instrument om de reviews onderling te vergelijken.

Voor vier onderdelen van de reviewobjecten A tm D worden scores gegeven, te weten algemeen (I), opzet (II), uitvoering (III), en rapportage (IV). Per onderdeel van de review wordt een score gegeven, die varieert van 0 tot 5 punten. De minimale score voor de onderdelen I tot en met III is drie punten en voor onderdeel IV vijf punten. Om tot het oordeel toereikend te komen moeten minimaal 14 punten worden gehaald. In geval de score voor één van de onderdelen minder dan de minimale score bedraagt dan is het oordeel voor dat onderdeel ontoereikend. Het uitgangspunt is, dat als het oordeel voor één van de onderdelen ontoereikend is, het totaaloordeel van de review ontoereikend wordt. Voor alle onderdelen/aspecten van de review moet het oordeel dus toereikend zijn om voor het geheel tot het oordeel toereikend te komen.

0 = niet/ onvoldoende gedaan of niet /onvoldoende gedocumenteerd.

3 = waarschijnlijk dat voldoende is gedaan, vrij magere documentatie.

5 = voldoende gedaan, uitstekend gedocumenteerd.

Score: minder dan 14 punten: oordeel ontoereikend

Score: 14 punten of meer: oordeel toereikend

Bijlage 3: Werkprogramma dossierreview

Werkprogramma deel A, BEOORDELING CONTROLEDOSSIER 2018 AD tav controleverklaring zoals afgegeven naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole

I. ALGEMEEN	
Nr.	Vraag
1	Is de organisatorische positie van de AD binnen het ZBO zodanig dat deze objectief en onbevangen haar werkzaamheden kan uitvoeren en daarover kan rapporteren?
2	Heeft de AD een audit-methodologie en sluit deze aan op de (internationale) standaarden? NVCOS/ HARo.
3	Wordt er door de AD gebruik gemaakt van extern deskundigen? Zo ja volgt de AD de standaarden die gelden voor gebruik maken van extern deskundigen?
4	Is de samenstelling van de teams op de opdrachten logisch op basis van ervaringsniveau, opleiding en trainingsplan van de teamleden?
5	Wordt voor de dossiervorming uitsluitend gebruik gemaakt van auditsoftware?
6	Zijn er procedures en richtlijnen voor dossiervorming die specifiek ingaan op auditsoftware?
7	Zijn de procedures rond de kwaliteitsbeheersing die gelden per opdracht, voor deze opdracht uitgevoerd ?
8	Is een onafhankelijke OKB'er ingesteld en zo ja vanaf wanneer is de OKB'er betrokken bij de audit? Wat is het (tussentijds) oordeel van deze OKB'er tav het dossier 2018?
9	Is het model controleverklaring gehanteerd zoals voorgeschreven in bijlage XXII van de regeling SUWI?
10	Rapporteert de accountant over de getrouwheid alsmede de rechtmatigheid (bijlage XXII van de regeling SUWI)?
11	Indien de accountant is afgeweken van de voorschriften, informeer dan naar de redenen en beoordeel de gevolgen hiervan.
12	Zijn de door de accountant gecontroleerde stukken dezelfde als de bij het ministerie ingediende?
13	Is de in het dossier aanwezige controleverklaring dezelfde als die bij het ministerie ontvangen is?
14	Zijn eventuele bijlagen door de accountant gewaarmerkt?

Werkprogramma deel A, BEOORDELING CONTROLEDOSSIER 2018 AD tav controleverklaring zoals afgegeven naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole

II. OPZET	
A. Opdrachtaanvaarding	
Nr	Vraag
1.	Is de controleopdracht alleen aanvaard/ gecontinueerd nadat de accountant heeft vastgesteld dat is voldaan aan wet- en regelgeving inzake het aanvaarden en continueren van opdrachten, waaronder het beoordelen van de benodigde deskundigheid, tijd en middelen om de opdracht uit te voeren?
2.	Blijkt uit het dossier dat de accountant expliciet heeft vastgesteld dat hij en het team voldoen aan de eis van onafhankelijkheid?
3.	Is de langdurige betrokkenheid van AD medewerkers inzichtelijk gemaakt. Zijn maatregelen getroffen bij gesignaleerde risico's?
4.	Zijn de fundamentele beginselen zoals de onafhankelijkheidsbedreigingen c.q. bedreigingen rond de objectiviteit van het controleteam met een professioneel-kritische instelling beoordeeld in overeenstemming met het HARo? Betrek in uw overweging of het opgenomen budget voldoende is om de noodzakelijke werkzaamheden uit te voeren?
5.	Heeft de accountant zo nodig maatregelen getroffen? Zo ja, is daarbij de bedreiging, de beoordeling, de toegepaste maatregel en de conclusie vastgelegd?
6.	Zijn in de opdrachtbevestiging in ieder geval de volgende elementen opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> • aard, doel en reikwijdte; • wijze van rapporteren; • beperkingen van de audit; • verantwoordelijkheid van de opdrachtgever; • vrije toegang tot alle vastleggingen, documentatie en andere informatie; • de van toepassing zijnde beroepsstandaarden voor het uitvoeren van de opdracht; • aanvaardbaarheid van het stelstel van financiële verslaglegging.
7.	Heeft de accountant de controleopdracht alleen aanvaard/gecontinueerd wanneer door de accountant een bevestiging is verkregen dat gemeenschappelijk begrip bestaat tussen de accountant en het management/degenen belast met governance (waar passend) over de voorwaarden van de controleopdracht? Is een getekende opdrachtbevestiging aanwezig?
B. Planning	
Nr	Vraag
1.	Is het planningsproces gericht op het vaststellen en eventueel bijsturen van de algehele controleaanpak waarin reikwijdte, timing en richting van de controle de basis vormen voor de ontwikkeling van het controleprogramma? Aandachtspunten: <ul style="list-style-type: none"> -het betrekken van kernleden van het opdrachtteam, zoals d.m.v. een teambespreking (pre-auditmeeting), -het ontwikkelen/actualiseren van een algehele controleaanpak en het controleprogramma, -het plannen van de aansturing en het houden van toezicht op de leden van het opdrachtteam, -tijdsplanning van uitvoering van de in het controleplan onderscheiden fasen van controlewerkzaamheden, -tussentijdse wijzigingen in controleaanpak en controleprogramma en redenen van dergelijke wijzigingen, alsmede kwaliteit controledocumentatie
2.	Heeft de accountant rekening gehouden met eventuele geconstateerde tekortkomingen die bleken uit eerdere reviews?

C. Interne analyse (zie ook kopje 'risicoanalyse')	
Nr	Vraag
1.	Is de informatie omtrent de aard van de entiteit zoals vastgelegd in het controledossier voldoende diepgaand om een beeld te vormen over de aard van de entiteit en de daaruit voortvloeiende risico's en aandachtspunten van de controle? De activiteiten van de ZBO, in de zin van uitgevoerde wetten en regelingen, moeten compleet in beeld zijn gebracht.
2.	Is er een compleet beeld van risico's met per risico een vastlegging of het gaat om een bruto of een netto (na interne beheersing) risico?
3.	Is het proces dat de ZBO heeft uitgevoerd om zelf de risico's (waaronder ook M&O risico's) in kaart te brengen adequaat geweest?
4.	Is in het dossier minimaal een beschrijving van de AO/IB opgenomen die voldoende inzicht geeft in de opzet van de interne beheersing waaronder begrepen relevante interne beheersmaatregelen (controls) en de geautomatiseerde omgeving? Heeft het controleteam de opzet geëvalueerd en zijn bevindingen ten aanzien van de geschiktheid van de opzet gedocumenteerd?
5.	Is een initiële risicoanalyse uitgevoerd en zijn daarbij de vier indicatoren voor verhoogd risico bij betrokken zoals opgenomen in het COPRO WNT 2019, tabel A van paragraaf 2.2.1
D. Externe analyse	
Nr	Vraag
1.	Is de informatie omtrent de externe analyse zoals vastgelegd in het dossier voldoende diepgaand om een beeld te vormen over de omgevingsfactoren en de daaruit voortvloeiende risico's en aandachtspunten voor de controle?
2.	Heeft het controleteam, in overeenstemming met NVCOS 250, voldoende zicht verkregen in de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en werkzaamheden gepland omtrent het naleven?
E. Wet en regelgeving	
Nr	Vraag
1.	Is in het controledossier voldoende aandacht geschonken aan de naleving van de actuele versie van de wet SUWI (geldend op 31-12-2018)
2.	Is in het controledossier voldoende aandacht geschonken aan de naleving van de actuele versie van de regeling SUWI (geldend op 31-12-2018)?
3.	Is in het controledossier voldoende aandacht geschonken aan M&O?
4.	Is in het controledossier voldoende aandacht geschonken aan de aanbestedingswetgeving?
5.	Is in het controledossier voldoende aandacht geschonken aan de WFSV?
6.	Is in het controledossier voldoende aandacht geschonken aan de rechtmatigheid die voortvloeit uit de materie wetten?
F. Automatisering t.b.v. de jaarrekeningcontrole	
Nr	Vraag
1.	Is de informatie omtrent de inventarisatie van de IT omgeving zoals vastgelegd in het controledossier voldoende diepgaand om een beeld te vormen over de IT omgeving en de daaruit voortvloeiende risico's en aandachtspunten voor de controle?
2.	Is voldoende vastgelegd op welke application controls en general IT-controls de accountant wil steunen en welke applicaties en infrastructuur in scope zijn t.b.v. de jaarrekeningcontrole? Sluit een en ander aan op de risicoanalyse?
3.	Blijkt uit het controledossier dat er een IT auditor in het controleteam is opgenomen en dat deze voldoende inzicht heeft verkregen in de opzet en werking van application controls en general IT controls die in scope zijn?
4.	Blijkt uit het controledossier dat de IT-auditor heeft geëvalueerd of de opzet van de application controls en general IT controls toereikend is?

5.	Blijkt uit het controledossier dat specifiek voor significante risico's de <u>effectieve werking</u> van interne beheersingsmaatregelen (application controls) in het huidige begrotingsjaar zijn getoetst en voor andere beheersingsmaatregelen dit tenminste roulerend is <u>getoetst</u> ? NB: NOREA verwacht dat GITC's jaarlijks worden getoetst!
6.	Blijkt uit het controledossier dat de effectieve werking van application controls en general IT controls voor de applicatie en infrastructuur die in scope zijn <u>voor het hele begrotingsjaar</u> is vastgesteld?
7.	Blijkt uit het dossier dat het minimale aantal toetsingen is uitgevoerd om een oordeel over de werking op te kunnen baseren? (zie HARo B.9)
8.	Blijkt uit het dossier dat is <u>geëvalueerd</u> wat de <u>gevolgen</u> zijn van een application controls of general IT controls die niet of onvoldoende effectief zijn nageleefd en de consequenties daarvan voor de uit te voeren <u>gegevensgerichte werkzaamheden</u> .
9.	Blijkt uit de uitgevoerde gegevensgerichte werkzaamheden dat, indien het controleteam NIET voornemens is te steunen op geprogrammeerde of IT-afhankelijke beheersmaatregelen (waarvoor inzet van een IT auditor vereist is) dat de accountant dit niet alsnog gedaan heeft?
10.	Bent u ervan overtuigd dat, indien de accountant WEL voornemens is te steunen op de geprogrammeerde of IT-afhankelijke beheersmaatregelen, de opzet van de werkzaamheden van de IT auditor voldoende basis daarvoor geeft?
G. Vaststellen materialiteit	
Nr	Vraag
1.	Heeft het controleteam bij het vaststellen van de (uitvoerings) materialiteit de aanwijzingen opgevolgd zoals vastgelegd in het HARo en SUWI wetgeving en de gemaakte keuzes voldoende onderbouwd?
H. Initiële cijferanalyse	
Nr	Vraag
1.	Is de initiële cijferanalyse met voldoende diepgang uitgevoerd en zijn de juiste conclusies getrokken ten aanzien van risico's en de materialiteitsbepaling?
I. Post/Proces mapping	
Nr	Vraag
1.	Heeft het controleteam een post/proces matrix opgesteld en is deze juist (logisch) en volledig ingevuld inclusief de koppeling met de relevante applicaties?
2.	Heeft het controleteam voor de posten die ingeschat worden als 'laag risico' een toereikende motivering opgenomen?
J. Risicoanalyse (eea in aanvulling op kopje 'interne analyse')	
Nr	Vraag
1.	Heeft de accountant op een juiste manier de risico's voor een afwijking van materieel belang ingeschat als gevolg van fraude of van fouten op het niveau van het financieel overzicht en op het niveau van beweringen op grond van verworven inzicht in de entiteit en haar omgeving, met inbegrip van haar interne beheersing waaronder IT-aspecten.
2.	Zijn significante risico's op een juiste manier onderkend en ingeschat? (HARo B8.2.8)
K. Controlestrategie/ controlebenadering	
Nr	Vraag
1.	Is de controlestrategie voldoende specifiek vastgelegd en richt deze zich op de onderkende risico's en de interne beheersmaatregelen? Elementen die in ieder geval in het controleplan zijn opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> • interne/externe analyse van het controleobject • opzet AO/IB • (fraude) risico's • Interne beheersmaatregelen • IT omgeving

	<ul style="list-style-type: none"> • Normenkader(s) • Auditcriteria en materialiteit Planning in capaciteit en doorlooptijd
2.	Is er voldoende inzicht in de te controleren interne beheersingsmaatregelen ter afdekking van de significante risico's?
3.	Is er voldoende inzicht in de te controleren interne beheersingsmaatregelen voor systeemgerichte werkzaamheden?
4.	Is de onderlinge verdeling van de controlewerkzaamheden binnen het controleteam tussen de IT auditor en financial auditor logisch gegeven de aard van de control (IT control, manual control of IT dependent control)?
5.	Indien de ZBO gebruik maakt van een service organisatie, zijn dan adequate risico's onderkend en voldoende werkzaamheden gepland cf COS 402?
6.	Zijn toereikende werkzaamheden gepland zoals het opvragen en beoordelen van een SAS70 of ISAE3402 rapport om die risico's te ondervangen?
7.	Indien de ZBO gebruik maakt van externe deskundigen zijn er dan adequate risico's onderkend en voldoende werkzaamheden gepland? Op basis van COS 620 gaat het om aard, timing en omvang van de werkzaamheden.
8.	Indien gebruik wordt gemaakt van een verbijzonderde interne controle bevat het controleplan adequate acties om de opzet, uitvoering en resultaten daarvan te beoordelen en te toetsen aan de eisen die de audit stelt?
L. Pre-audit meeting	
Nr	Vraag
1.	Blijkt uit de notulen van de pre-audit meeting dat deze door het gehele team is bijgewoond en dat deze met een professioneel-kritische instelling en voldoende diepgang heeft plaatsgevonden? Zijn in ieder geval de volgende onderwerpen aan de orde geweest: <ul style="list-style-type: none"> • teamsamenstelling; • onafhankelijkheid van de teamleden; • controleplan; • frauderisico's.

Werkprogramma deel A, BEOORDELING CONTROLEDOSSIER 2018 AD tav controleverklaring zoals afgegeven naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole

III. UITVOERING	
Uitvoering systeemgerichte controlewerkzaamheden	
A. Per systeemgericht gecontroleerd proces: Verbijzonderde IC ivm rechtmatigheid en getrouwheid	
Nr	Vraag
1.	Is er een adequaat werkprogramma opgesteld en sluit het werkprogramma aan op de risico analyse en controlestrategie zoals opgenomen in het controleplan?
2.	Is het werkprogramma adequaat afgewerkt en zijn deze werkzaamheden adequaat afgedocumenteerd waarbij een audittrail zichtbaar is?
3.	Heeft de accountant in het onderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen voldoende inzicht verkregen in de opzet inbegrepen application controls en general IT-controls?
4.	Heeft de accountant in het onderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd of de opzet toereikend is?
5.	Heeft de accountant in het onderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen specifiek voor significante risico's de effectieve werking in het huidige begrotingsjaar getoetst en voor andere beheersingsmaatregelen is dit tenminste roulerend getoetst?
6.	Heeft de accountant in het onderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen de effectieve werking voor het hele boekjaar vastgesteld?
7.	Heeft de accountant in het onderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen het minimale aantal toetsingen uitgevoerd om een oordeel over de werking te kunnen geven (HARo B9)?
8.	Heeft de accountant in het onderzoek naar de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd wat de gevolgen zijn van een interne beheersingsmaatregel die niet of onvoldoende is nageleefd en wat de consequenties daarvan zijn voor de uit te voeren gegevensgerichte werkzaamheden?
9.	Heeft het controleteam voldoende en geschikte controle-informatie verkregen over de effectiviteit van IB maatregelen op getrouwheid en rechtmatigheid met inbegrip van de werking van de application controls om hun conclusies te onderbouwen?
B. Afsluiting systeemgerichte controlewerkzaamheden	
Nr.	Vraag
1.	Heeft het controleteam de controleaanpak aangepast, indien de General IT Controls van het IT aandachtsgebied niet functioneren?
2.	Heeft het controleteam de bevindingen geëvalueerd en zodanig de controleaanpak aangepast (nieuwe systeemgerichte dan wel aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden)? Is hierbij zichtbaar welke impact de bevindingen uit de interim controle heeft op de gegevensgerichte controle werkzaamheden?
C. Uitvoering gegevensgerichte controlewerkzaamheden	
Per significante post:	
Nr	Vraag
1.	Zijn bij het uitvoeren van de gegevensgerichte controles (cijferanalyse, verificatie met bewijsstukken, waarnemingen ter plaatse, inwinnen van inlichtingen, vragen bevestigingen van derden, uitvoeren van rekenkundige bewerkingen etc.) gesignaleerde afwijkingen op adequate wijze onderzocht en geëvalueerd op de relevante getrouwheidsaspecten en rechtmatigheid?
2.	Is de methodiek en de omvang van de steekproef of deelwaarneming onderbouwd, waarbij rekening is gehouden met het restrisico dat vanuit de interim-controle is bepaald?
3.	Toetsende cijferbeoordelingen: -er is een verwachting vooraf geformuleerd; -er is een omvang bepaald van een eventueel verschil dat aanvaardbaar is;

	-de aannemelijkheid van de verklaringen voor verschillen zijn getoetst aan de hand van onderliggende documenten.
4.	Verbandscontroles en cijferanalyses: - zijn afwijkingen van de verwachting met voldoende diepgang gecontroleerd. - zijn cijferbeoordelingen en verbandcontroles uitgevoerd conform de geplande controleaanpak en sluiten deze aan op het ingeschatte cijferanalyserisico. NB. het cijferanalyserisico mag niet zonder meer op laag geplaatst worden.
5.	Detailcontroles: - zijn detailcontroles uitgevoerd op alle relevante transactiestromen, rekeningsaldi en toelichtingen? - is het aantal detailcontroles uitgevoerd dat is voorgeschreven in het HARo B10? - Indien statistische steekproeven zijn uitgevoerd is dat conform HARo B11?
6.	Indien sprake is van dual-purpose werkzaamheden stel dan vast dat de uitkomsten afzonderlijk geëvalueerd zijn voor het systeemgerichte en voor het gegevensgerichte deel van de uitgevoerde werkzaamheden.
7.	Heeft het controleteam voldoende en geschikte controle-informatie verkregen om zijn conclusies te onderbouwen?
D. Afsluitende controlewerkzaamheden	
Nr	Vraag
1.	Heeft het controleteam de betrouwbaarheid van het lijstwerk dat is gebruikt voor de controle in voldoende mate vastgesteld?
2.	Indien het controleteam gebruik heeft gemaakt van data-analyse, zijn dan de werkzaamheden uitgevoerd door een deskundige op het gebied van data-analyse?
E. M&O	
Nr	Vraag
1.	Sluit de M&O inventarisatie in Euro's aan op de verantwoording?
2.	Heeft de accountant vastgesteld dat voor nieuwe regelingen 2018 de uitvoerbaarheid en controleerbaarheid (handhaafbaarheid) is beoordeeld?
3.	Heeft de accountant vastgesteld dan voor in 2018 gewijzigde regelingen de uitvoerbaarheid en controleerbaarheid (handhaafbaarheid) is beoordeeld?
4.	Heeft de accountant vastgesteld dat van regelingen waarin M&O gevoeligheid en/ of restant M&O is onderkend, deze kwalitatief (qua beschrijving van de aard ervan) en kwantitatief correct in de inventarisatie is verwerkt?
5.	Stel vast dat voor de regelingen het voorlichtingsbeleid, het controlebeleid en het sanctiebeleid voldoende is beschreven en dat in de M&O opgave deze beschrijving overeenkomt met de werkelijkheid.
6.	Stel vast dat in de M&O opgave is ingegaan op de jaarlijkse evaluatie van de M&O beheersmaatregelen. Hoe hebben de beheersmaatregelen volgens de ZBO gewerkt en is die werking effectief geweest?
F. Wet Normering Topinkomens (WNT)	
Nr	Vraag
1.	Is kennis genomen van de te verwachten maatregelen van interne beheersing WNT zoals genoemd in COPRO WNT 2018, paragraaf 2.2.2, tabel B?
2.	Zijn geconstateerde tekortkomingen in de te verwachten maatregelen van interne beheersing WNT voor de accountant aanleiding geweest tot het uitvoeren van aanvullende werkzaamheden per aandachtsgebied zoals genoemd in COPRO WNT 2018, paragraaf 2.2.3,?
G. Verbonden partijen	
Nr	Vraag
1.	Zijn de werkzaamheden m.b.t. de identificatie van verbonden partijen en de transacties daarmee adequaat uitgevoerd en gedocumenteerd?
H. Ongebruikelijke transacties	
Nr	Vraag
1.	Zijn de werkzaamheden m.b.t. het identificeren van mogelijke ongebruikelijke transacties adequaat uitgevoerd?

I. Niet in de balans opgenomen regelingen	
Nr	Vraag
1.	Zijn afdoende werkzaamheden verricht op het vaststellen van de volledigheid van de niet in de balans opgenomen regelingen?
J. Afronding gegevensgerichte werkzaamheden	
Nr	Vraag
1.	Zijn, indien de AD gebruik heeft gemaakt van deskundigen, werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de door die deskundige uitgevoerde werkzaamheden toereikend zijn voor de geformuleerde doelstellingen?
2.	Indien er aanwijzingen voor fraude en/of ongebruikelijke transacties zijn, zijn dan adequate procedures gevolgd om deze aanwijzingen op te volgen?
K. Afsluitende controlewerkzaamheden	
Nr	Vraag
1.	Zijn de werkzaamheden gericht op het vaststellen van gebeurtenissen na balansdatum adequaat en afdoende gedocumenteerd?
2.	Is een afsluitende cijferanalyse op de financiële overzichten van voldoende diepgang en zijn de uitkomsten consistent met het inzicht van het controleteam in de ZBO?
3.	Is vastgesteld dat het bestuursverslag voldoet aan de van toepassing zijnde regelgeving en verenigbaar is met de jaarrekening?
4.	Is vastgesteld door het controleteam dat de bedrijfsvoeringparagraaf alle verplichte onderwerpen bevat en dat deze een juiste weergave geeft van de feitelijke omstandigheden?
5.	Heeft de accountant op passende wijze opvolging gegeven aan fraude of vermoede fraude die tijdens de controle wordt onderkend?
6.	Zijn voldoende werkzaamheden verricht om vast te stellen dat de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen op grond van wet- en regelgeving, inclusief de aanvaardbaarheid van de gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling?
L. Evaluatie bevindingen	
Nr	Vraag
1.	Blijkt de betrokkenheid van de verantwoordelijk interne auditor (de auditor die de verklaring afgeeft) voldoende uit het dossier? Is de interne auditor aanwezig bij de belangrijkste besprekingen, heeft hij/zij het controleplan goedgekeurd en blijkt zijn/haar review werkzaamheden uit het dossier?
2.	Zijn indien van toepassing verschillen van inzicht binnen het controleteam geëscaleerd in overeenstemming met de procedures?
3.	Is de omvang van de uitvoeringsmaterialiteit heroverwogen en indien deze is verlaagd, zijn dan toereikende aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd?
4.	Is vastgesteld of niet-gecorrigeerde afwijkingen gezamenlijk van materieel belang zijn, ook rekening houdend met afwijkingen uit voorgaande controles?
5.	Zijn de geconstateerde afwijkingen gecommuniceerd met het management?
6.	Is de analyse van de 'oude fouten' adequaat uitgevoerd en gedocumenteerd?
7.	Is de reden voor het eventueel niet corrigeren op aanvaardbaarheid beoordeeld?
8.	Is er collegiaal overleg gevoerd of consultaties ingediend conform de bij de ZBO aanwezige procedure?
9.	Heeft de interne auditor voldoende gemotiveerd of hij een redelijke mate van zekerheid heeft verkregen dat de financiële overzichten als geheel geen afwijking van materieel belang bevatten?
10.	Is in het controledossier een adequaat afsluitmemorandum opgenomen en dekt deze de bevindingen en conclusies die uit het controledossier naar voren komen volledig af?

Werkprogramma deel A, BEOORDELING CONTROLEDOSSIER 2018 AD tav controleverklaring zoals afgegeven naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole

IV. RAPPORTAGE	
A. Rapportage	
Nr	Vraag
1.	Sluit het oordeel in de afgegeven controleverklaring aan op de conclusie van de evaluatie?
2.	Voldoet de afgegeven controleverklaring aan de eisen die daaraan gesteld zijn in overeenstemming met het model uit de regeling SUWI?
3.	Is de controleverklaring afgegeven door een daartoe bevoegd functionaris?
4.	Is het definitieve exemplaar waar de controleverklaring op is afgegeven conform het ingediende rapport bij SZW?
5.	Is de schriftelijke bevestiging van het management bij de financiële verantwoording gedateerd op of voor de datum van de controleverklaring,
6.	Zijn in de schriftelijke bevestiging van het management bij de financiële verantwoording alle vereiste punten opgenomen?
7.	Indien aanwijzingen zijn verkregen voor fraude of onwettig handelen, heeft het controleteam adequaat gehandeld in overeenstemming met NVCOS240.
8.	Is op adequate wijze verslag uitgebracht, dan wel het voornemen dit te doen, aan de leiding van de huishouding en het Audit Committee van de ZBO?
9.	Zijn alle relevante issues die vanuit de controle zijn geconstateerd op juiste en volledige wijze opgenomen in het rapport?
10.	Heeft de accountant zorg gedragen voor een tijdige, schriftelijke (en mondelinge) communicatie van significante tekortkomingen in de interne beheersing die tijdens de controle zijn onderkend aan degenen belast met governance en management, w.o. d.m.v. een managementletter?
11.	Heeft de accountant zorggedragen voor toereikende communicatie met management, degenen belast met governance en eventueel regelgevers/toezichhouders inzake (mogelijke) fraude of schending van wet- en regelgeving?
12.	Is de OKB afgerond voor het definitief uitbrengen van de rapportage?

Werkprogramma deel B, BEOORDELING VERSLAG VAN BEVINDINGEN 2018 obv regeling SUWI artikel 5.10e¹

I. ALGEMEEN	
Nr	Vraag
1.	Wordt met het verslag van bevindingen inzicht geboden in de belangrijkste uitkomsten van de controlewerkzaamheden van de accountant, mbt de fouten en onzekerheden voor de bepaling van de strekking van de controleverklaring (art 5.10e, lid 1 punt a)
2.	Wordt met het verslag van bevindingen inzicht geboden in de belangrijkste uitkomsten van de controlewerkzaamheden van de accountant, mbt de overige fouten en onzekerheden die niet worden gehanteerd voor de bepaling van de strekking van de controleverklaring (art 5.10e, lid 1 punt b)
3.	Wordt voldoende inzicht geboden in de belangrijkste uitkomsten van de controlewerkzaamheden van de accountant met betrekking tot het jaarverslag, voor wat betreft de bedrijfsvoeringsparagraaf (art 5.10e, lid 1 punt e)?
4.	Zijn de door de accountant opgestelde stukken dezelfde als bij het ministerie ingediende?
5.	Is het verslag van bevindingen zoals aanwezig in het dossier hetzelfde als het verslag van bevindingen ontvangen bij het ministerie?
6.	Zijn eventuele bijlagen door de accountant gewaarmerkt?

¹ In aanvulling op uitgevoerde werkzaamheden in werkprogramma deel A.

Werkprogramma deel B, BEOORDELING VERSLAG VAN BEVINDINGEN 2018 obv regeling SUWI artikel 5.10e

II. OPZET	
A. Beoordeling totstandkoming uiting AD over doelmatigheid (art 5.10e, lid 1 punt c en bijlage XXIII)	
Nr	Vraag
1.	Stel vast wat in de opdracht van de AD en in het Audit-jaarplan voor afspraken zijn gemaakt over de beoordeling van de doelmatigheid.
2.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of het ZBO beschikt over een vastlegging wat zij onder doelmatigheid verstaan (doelmatigheidskader) en dat dit kader voldoet aan de minimumeisen van de regeling SUWI.
3.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt hoe het ZBO het betreffende doelmatigheidskader praktisch heeft uitgewerkt.
B. Beoordeling totstandkoming uiting AD over de niet-financiële informatie (art 5.10e, lid 1 punt d)	
Nr	Vraag
1.	Stel vast wat in de opdracht van de AD en in het Audit-jaarplan voor afspraken zijn gemaakt over de beoordeling van de niet-financiële informatie.
2.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of het ZBO beschikt over een vastlegging wat zij onder de niet-financiële informatie verstaan.
3.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt hoe het ZBO het begrip niet-financiële informatie praktisch heeft uitgewerkt.
C. Beoordeling onderzoek en rapportage rechtmatigheid (art 5.10e, lid 3) waaronder steekproeven per wet/ regeling	
Nr	Vraag
1.	Stel vast dat de accountant de rechtmatige uitvoering van de wetten/ regelingen heeft onderzocht.
2.	Is de vereiste betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de steekproef juist bepaald (HARo B11.2.3)?
3.	Is voldaan aan de vereisten voor een statistische steekproef (HARo B11.2.4)?
4.	Is de statistische steekproef juist uitgevoerd (HARo B11.3.2)?
5.	Is de statistische steekproef juist geëvalueerd (HARo B11.3.3)?

Werkprogramma deel B, BEOORDELING VERSLAG VAN BEVINDINGEN 2018 obv regeling SUWI artikel 5.10e

III. UITVOERING	
A. Beoordeling totstandkoming uiting AD over doelmatigheid (art 5.10e, lid 1 punt c en bijlage XXIII)	
Nr	Vraag
1.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt dat de beoordeling van de doelmatigheid is opgezet door beoordeling procedurele totstandkoming, en of op dit onderwerp door middel van een systeemgerichte aanpak (steunen op onder meer de verbijzonderde IC) of door directe controle door de AD plaatsvindt.
2.	Indien van toepassing: Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of sprake is van beoordeling door de verbijzonderde IC van de doelmatigheid en of er bij de IC: <ul style="list-style-type: none"> - Stel vast dat de AD de positie en deskundigheid van de IC heeft beoordeeld, alvorens daarvan gebruik te maken. - een adequaat werkprogramma is opgesteld dat aansluit op de risico analyse en controlestrategie van de AD zoals opgenomen in het controleplan; - het werkprogramma adequaat is afgewerkt en de werkzaamheden adequaat zijn af gedocumenteerd waarbij een audittrail zichtbaar is. - Het controleteam voldoende en geschikte controle-informatie verkregen heeft over de situatie rond de doelmatigheid om hun conclusies te onderbouwen.
3.	Indien van toepassing: Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of sprake is van een directe beoordeling van de doelmatigheid en of hierbij: <ul style="list-style-type: none"> - een adequaat werkprogramma is opgesteld dat aansluit op de risico analyse en controlestrategie van de AD zoals opgenomen in het controleplan; - het werkprogramma adequaat is afgewerkt en de werkzaamheden adequaat zijn af gedocumenteerd waarbij een audittrail zichtbaar is. - Het controleteam voldoende en geschikte controle-informatie verkregen heeft over de situatie rond de doelmatigheid om hun conclusies te onderbouwen.
B. Beoordeling totstandkoming uiting AD over de niet-financiële informatie (art 5.10e, lid 1 punt d)	
Nr	Vraag
1.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt hoe de beoordeling van de niet-financiële informatie is opgezet (procedurele beoordeling totstandkomingsproces, gegevensgerichte beoordeling of een hybride aanpak) en of op dit onderwerp door middel van een systeemgerichte aanpak (steunen op onder meer de verbijzonderde IC) of door directe controle door de AD plaatsvindt.
2.	Indien van toepassing: Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of sprake is van beoordeling door de verbijzonderde IC van de niet-financiële informatie en of er bij de IC: <ul style="list-style-type: none"> - een adequaat werkprogramma is opgesteld dat aansluit op de risico analyse en controlestrategie van de AD zoals opgenomen in het controleplan; - het werkprogramma adequaat is afgewerkt en de werkzaamheden adequaat zijn af gedocumenteerd waarbij een audittrail zichtbaar is. - Het controleteam voldoende en geschikte controle-informatie verkregen heeft over de situatie rond niet-financiële informatie om hun conclusies te onderbouwen.
3.	Indien van toepassing: Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of sprake is van een directe beoordeling van de niet-financiële informatie en of hierbij: <ul style="list-style-type: none"> - een adequaat werkprogramma is opgesteld dat aansluit op de risico analyse en controlestrategie van de AD zoals opgenomen in het controleplan; - het werkprogramma adequaat is afgewerkt en de werkzaamheden adequaat zijn af gedocumenteerd waarbij een audittrail zichtbaar is. Het controleteam voldoende en geschikte controle-informatie verkregen heeft over de situatie rond de niet- financiële informatie om hun conclusies te onderbouwen.
4.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat het proces van verzamelen, vastleggen, verwerken en verstrekken van de prestatiegegevens in opzet is beschreven.
5.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat in de beschrijving van dit proces beheersingsmaatregelen, waaronder functiescheiding, zijn opgenomen om de juistheid en volledigheid van de prestatiegegevens te waarborgen.

6.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot het proces zijn vastgelegd.
7.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat het proces en de daarin opgenomen beheersingsmaatregelen bestaan conform de beschrijving.
8.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat alle in de verantwoording opgenomen prestatiegegevens overeenstemmen met de vastlegging daarvan in de desbetreffende onderdelen van de administratie
9.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat in alle gevallen dat prestatiegegevens zijn geschat, dit in de verantwoording hierover is vermeld inclusief de wijze van totstandkoming van de schatting (methodologie).
10.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat in alle gevallen dat prestatiegegevens zijn geschat, de schattingen zijn bepaald overeenkomstig de methodologie zoals uiteengezet in de verantwoording.
11.	Omvatten de werkzaamheden tav de prestatiegegevens het vaststellen dat de prestatiegegevens niet strijdig zijn met de financiële gegevens in de financiële verantwoording.
C. Beoordeling onderzoek en rapportage rechtmatigheid (art 5.10e, lid 3) waaronder steekproeven per wet/ regeling	
Nr	Vraag
1.	Zijn bij de in het controlejaar aangegane verplichtingen (contracten) de Europese aanbestedingsregels nageleefd?
2.	Zijn in de controle de specifieke rechtmatigheidsaspecten per wet/ regeling correct bepaald?
3.	Zijn alle specifieke rechtmatigheidsaspecten per wet/ regeling getoetst bij de getrokken steekproeven?
4.	Is de vereiste betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de steekproef juist bepaald (HARo B11.2.3)?
5.	Is voldaan aan de vereisten voor een statistische steekproef (HARo B11.2.4)?
6.	Is de statistische steekproef juist uitgevoerd (HARo B11.3.2)? Aandachtspunten zijn in ieder geval: <ul style="list-style-type: none"> - Deelwaarnemingen zijn a select getrokken; - Deelwaarnemingen zijn gespreid over de controleperiode; - Bij de trekking is uitgegaan van de juiste en volledige massa; - Vastlegging van de controlebevindingen per deelwaarneming en een juiste afwerking (o.a. hoor / wederhoor) ervan.
7.	Is de statistische steekproef juist geëvalueerd (HARo B11.3.3)? Deze dient o.m. aan te sluiten op de afgewerkte bevindingen.

Werkprogramma deel B, BEOORDELING VERSLAG VAN BEVINDINGEN 2018 obv regeling SUWI artikel 5.10e

IV. RAPPORTAGE	
A. Beoordeling totstandkoming uiting AD over doelmatigheid (art 5.10e, lid 1 punt c en bijlage XXIII)	
Nr	Vraag
1.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt hoe de oordeelsvorming met betrekking tot de doelmatigheid heeft plaatsgevonden.
2.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of en zo ja, op welke wijze de AD over hun oordeel met betrekking tot de doelmatigheid heeft gerapporteerd aan het ZBO.
B. Beoordeling totstandkoming uiting AD over de niet-financiële informatie (art 5.10e, lid 1 punt d)	
Nr	Vraag
1.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt hoe de oordeelsvorming met betrekking tot de niet-financiële informatie heeft plaatsgevonden.
2.	Stel vast of uit het dossier van de AD blijkt of, en zo ja, op welke wijze de AD over hun oordeel met betrekking tot de niet-financiële informatie heeft gerapporteerd aan het ZBO.
C. Beoordeling onderzoek en rapportage rechtmatigheid (art 5.10e, lid 3) waaronder steekproeven per wet/ regeling	
Nr	Vraag
1.	Stel vast dat de accountant de juiste onderzoeksuitkomsten heeft vermeld in het verslag van bevindingen.

Werkprogramma deel C, BEOORDELING VERKLARING GEGEVENSVERWERKING

I. ALGEMEEN	
Nr.	Vraag
1	Rapporteert de accountant over de opzet en werking van het stelsel van maatregelen en procedures, gericht op het waarborgen van een exclusieve, integere, beschikbare en controleerbare gegevensverwerking (art 5.22 lid 1 regeling SUWI)?
2	Gaat de rapportage vergezeld van een oordeel van een tot de Nederlandse Orde van Register EDP-Auditors toegelaten persoon of van een verklaring van getrouwheid van een dergelijke persoon (art 5.22 lid 2 regeling SUWI)?
3	Is de in het dossier aanwezige verklaring dezelfde als die bij het ministerie is ontvangen?
4	Zijn eventuele bijlagen door de accountant gewaarmerkt?

Werkprogramma deel C, BEOORDELING VERKLARING GEGEVENSVERWERKING

II. Opzet	
A. Intake	
Nr	Vraag
1.	Heeft de IT-auditor tijdens de intake de relevante onderwerpen met de opdrachtgever besproken en vastgelegd? Hierbij is er onder meer aandacht voor of met de opdracht een rationeel doel wordt gediend.
2.	Past de keuze voor een Assurance-opdracht aan bij de vereisten van de Regeling SUWI art. 5.22 en art. 6.4?
B. Aanvaarding Assurance-opdracht	
Nr	Vraag
1.	Is de IT-auditor nagegaan of de Assurance-opdracht voldoet aan de daaraan te stellen eisen, te weten: -Heeft de IT-auditor de aanvaardbaarheid van het object van onderzoek beoordeeld? -Heeft de IT-auditor de van toepassing zijnde criteria beoordeeld op toepasbaarheid ten behoeve van het evalueren of het toetsen van het object van onderzoek? -Heeft de IT-auditor toegang tot toereikende informatie? -Resulteert de Assurance-opdracht in een schriftelijke rapportage waarin de IT-auditor een redelijke of beperkte mate van zekerheid geeft?
2.	Blijkt uit het dossier dat de IT-auditor expliciet heeft vastgesteld dat hij en het team voldoen aan de eis van onafhankelijkheid?
3.	Heeft de IT-auditor zo nodig maatregelen getroffen? Zo ja, is daarbij de bedreiging, de beoordeling, de toegepaste maatregel en conclusie vastgelegd?
4.	Blijkt uit het dossier dat de IT-auditor expliciet heeft afgewogen of hij en het team bij het uitvoeren van de opdracht aan alle fundamentele beginselen (professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid, vertrouwelijkheid) kunnen voldoen?
5.	Blijkt uit het dossier dat de IT-auditor expliciet heeft afgewogen of hij en het team bij het uitvoeren van de opdracht aan alle fundamentele beginselen kunnen voldoen?
C. Werkprogramma	
Nr	Vraag
1.	Heeft de IT-auditor een werkprogramma opgesteld met daarin de uit te voeren werkzaamheden gericht op het verkrijgen van toereikende Assurance-informatie?
2.	Heeft de IT-auditor de uitkomsten van de intake verwerkt in het werkprogramma?
3.	Heeft de IT-auditor in het werkprogramma bepaald door welke teamleden de verschillende werkzaamheden worden uitgevoerd en sluiten de specialistische kennis en vaardigheden van de teamleden aan bij de te onderzoeken object en/of de criteria?
D. Bevestiging van de opdracht	
Nr	Vraag
1.	Is de opdracht bevestigd?
2.	Heeft de IT-auditor in de opdrachtbevestiging de voorgeschreven onderwerpen opgenomen? Conform HARo: -aanleiding en doelstelling opdracht -reikwijdte en object van onderzoek -aanpak en planning op hoofdlijnen -toe te passen criteria -toe te passen materialiteit -mate van zekerheid die wordt verschaft

	<ul style="list-style-type: none"> -naam verantwoordelijke projectleider -verantwoordelijkheden projectleider en opdrachtgever -toe te passen Standaard voor assurance-opdrachten (NV COS 3000A of D, IIA); -beleidslijn voor openbaarmaking rapporten ADR -toegang tot te raadplegen informatie en personen -risico's uitvoering opdracht -wijze van (schriftelijk) rapporteren -eventuele rubricering -aan wie het rapport wordt uitgebracht -eigenaarschap rapport -vertrouwelijkheid en geheimhouding -wederzijdse ondertekening.
3.	Hebben de auditor (projectleider) en de opdrachtgever beiden de opdrachtbevestiging ondertekend?
4.	Heeft de auditor eventuele wijzigingen in de opdracht afgestemd met de opdrachtgever?

Werkprogramma deel C, BEOORDELING VERKLARING GEGEVENSVERWERKING

III. UITVOERING	
A. Veldwerk	
Nr	Vraag
1.	Heeft de IT-auditor in het werkprogramma rekening gehouden met het materieel belang en het opdrachtrisico?
2.	Heeft de auditor alle geplande werkzaamheden afgerond (indien nee: is dit gemotiveerd vastgelegd)?
3.	Heeft de IT-auditor vastgesteld dat de verzamelde Assurance informatie toereikend is als basis voor zijn conclusie?
4.	Zijn de concept bevindingen voorgelegd aan de auditee(s) en zijn de reactie(s) vastgelegd in het dossier (hoor wederhoor)?
5.	Heeft de IT-auditor de definitieve IST-situatie vastgesteld?
6.	Heeft de IT-auditor de verzamelde informatie op een overzichtelijke wijze vastgelegd (bijv. datamatrix)?
7.	Blijkt de zichtbare betrokkenheid van de projectleider uit het dossier?
B. Veldwerk: specifieke vragen	
Nr	Vraag
1.	Indien de IT-auditor gebruik maakt van andere (externe) deskundigen, heeft de IT-auditor vastgesteld dat de deskundige voldoet aan de gestelde eisen en heeft de IT-auditor vastgesteld dat gesteund kan worden op de deskundige?
2.	Heeft de IT-auditor, indien dit van toepassing is, bevestigingen van de verantwoordelijke partij ontvangen?
3.	Indien de IT-auditor tijdens het uitvoeren van de opdracht aanwijzingen heeft voor fraude, is dan contact opgenomen met de accountant verantwoordelijk voor de wettelijke taak?
4.	Indien sprake is van een wijziging van de Assurance-opdracht, stel dan vast of de IT-auditor dit verzoek op aanvaardbaarheid heeft beoordeeld en daarmee heeft ingestemd op grond van een redelijke rechtvaardiging. Stel vast dat de wijziging is goedgekeurd door de opdrachtgever.
5.	Is de IT-auditor vóór het uitbrengen van de assurancerapportage nagegaan of er sprake is van relevante gebeurtenissen die van invloed kunnen zijn op de informatie over het object van onderzoek en/of de conclusies in het assurancerapport en is deze beoordeling ook vastgelegd?
C. Analyse	
Nr	Vraag
1.	Heeft de IT-auditor per criterium de SOLL-situatie vergeleken met de IST-situatie en bepaald of wel of niet wordt voldaan aan de norm?
2.	Heeft de IT-auditor de restrisico's per norm bepaald en daarbij oplossingsrichtingen geformuleerd?
3.	Heeft de IT-auditor de conclusies per norm afgewogen en is de IT-auditor tot een eindconclusie gekomen?
4.	Heeft de IT-auditor een afgewogen conclusie (goedkeurend, beperking, afkeurend, oordeelonthouding) getrokken op basis van de analyse?

Werkprogramma deel C, BEOORDELING VERKLARING GEGEVENSVERWERKING

IV. RAPPORTAGE	
A. Rapportage	
Nr	Vraag
1.	<p>Heeft de IT-auditor de voorgeschreven onderwerpen opgenomen in de definitieve rapportage? (Conform NOREA Richtlijn 3000 art. 69 dient een Assurance-rapport tenminste de volgende basiselementen te bevatten):</p> <ul style="list-style-type: none"> a) een titel die duidelijk aangeeft dat het rapport een onafhankelijk assurance-rapport betreft; b) de geadresseerde(n); c) een identificatie of beschrijving van het niveau van zekerheid dat door de IT-auditor is verkregen, de informatie over het onderzoeksobject of, wanneer van toepassing, het onderzoeksobject zelf. Wanneer de IT-auditor in zijn conclusie verwijst naar een overzicht dat door de geschikte partij wordt gemaakt, dient dat overzicht<ul style="list-style-type: none"> (i) bij het assurance-rapport te worden gevoegd, of (ii) in het assurance-rapport te worden weergegeven, (iii) of dient in het assurance-rapport een verwijzing te worden opgenomen naar een bron die voor de beoogde gebruikers beschikbaar is. d) beschrijving van de van toepassing zijnde criteria. e) waar passend, een beschrijving van significante inherente beperkingen die verband houden met de meting of evaluatie van het onderzoeksobject ten opzichte van de van toepassing zijnde criteria. f) wanneer de van toepassing zijnde criteria voor een bepaald doel zijn ontworpen, een vermelding die lezers hierop attent maakt en op het feit dat, als gevolg hiervan, de informatie over het onderzoeksobject mogelijk niet geschikt is voor een ander doel. g) een vermelding van de verantwoordelijke partij en van de evalueerder indien dit een andere partij betreft alsmede een omschrijving van hun verantwoordelijkheden en die van de IT-auditor. h) een vermelding dat de opdracht overeenkomstig deze Richtlijn is uitgevoerd, of waar er een specifieke Richtlijn voor het onderzoeksobject is, die Richtlijn. i) een vermelding dat de IT-audit-eenheid waarbij de IT-auditor werkzaam is of aan verbonden is, het Reglement Kwaliteitsbeheersing NOREA (RKBN) of regelgeving die ten minste gelijkwaardig is, toepast. Indien de eindverantwoordelijk professional geen IT-auditor is, dient de vermelding de professionele vereisten te identificeren die zijn toegepast. Een vermelding dat de IT-auditor de vereisten van het Reglement Gedragscode ('Code of Ethics') heeft nageleefd. Als de eindverantwoordelijk professional geen IT-auditor is, dient de vermelding de vergelijkbare professionele vereisten te identificeren die zijn toegepast. k) <u>een informatieve samenvatting van de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor de conclusie van de IT-auditor</u>. In het geval van een opdracht met een beperkte mate van zekerheid, is een begrip van de aard, timing en omvang van de uitgevoerde werkzaamheden essentieel voor het inzicht in de conclusie van de IT-auditor. Bij een opdracht met een beperkte mate van zekerheid dient de samenvatting van de uitgevoerde werkzaamheden het volgende te vermelden:<ul style="list-style-type: none"> (i) dat de werkzaamheden die bij een opdracht met een beperkte mate van zekerheid zijn uitgevoerd verschillend zijn in aard en timing en geringer van omvang zijn dan voor opdrachten tot het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid; en (ii) dat daardoor het niveau van zekerheid dat is verkregen bij een opdracht met een beperkte mate van zekerheid aanzienlijk lager ligt dan wanneer een opdracht met een redelijke mate van zekerheid was uitgevoerd. l) de conclusie van de IT-auditor:<ul style="list-style-type: none"> (i) wanneer dit passend is, dient de conclusie de beoogde gebruikers te informeren over de context waarin de conclusie van de IT-auditor moet worden gelezen. (ii) bij een opdracht met een redelijke mate van zekerheid dient de conclusie in bevestigende vorm te worden geformuleerd.

	<p>(iii) bij een opdracht met een beperkte mate van zekerheid dient de conclusie tot uitdrukking te worden gebracht in een vorm die, op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen assurance-informatie, uitdrukt of er een aangelegenheid onder de aandacht van de IT-auditor is gekomen die ertoe leidt dat hij veronderstelt dat de informatie over het onderzoeksobject een afwijking van materieel belang bevat. (Zie: Paragraaf A180)</p> <p>(iv) de conclusie in (ii) of (iii) dient te worden geformuleerd door gebruik te maken van de gepaste bewoordingen voor het onderzoeksobject en de van toepassing zijnde criteria gezien de omstandigheden van de opdracht en dient te worden geformuleerd in termen van:</p> <p>a) Het onderzoeksobject en de van toepassing zijnde criteria;</p> <p>b) De informatie over het onderzoeksobject en de van toepassing zijnde criteria; of</p> <p>c) Een overzicht dat door de geschikte partij is gemaakt.</p> <p>(v) Wanneer de IT-auditor een aangepaste conclusie formuleert, dient het assurance-rapport het volgende te bevatten:</p> <p>a) Een sectie die een beschrijving geeft van de aangelegenheid die tot de aanpassing heeft geleid; en</p> <p>b) Een sectie die de aangepaste conclusie van de IT-auditor bevat.</p> <p>m) De handtekening van de IT-auditor.</p> <p>n) De datum van het assurance-rapport. Het assurance-rapport dient niet te worden gedateerd vóór de datum waarop de IT-auditor de assurance-informatie heeft verkregen waarop hij zijn conclusie heeft gebaseerd. Hieronder valt tevens de assurance-informatie waarvoor degenen met de erkende bevoegdheid hebben beweerd dat zij de verantwoordelijkheid hebben genomen voor de informatie over het onderzoeksobject.</p> <p>o) De locatie in het rechtsgebied waar de IT-auditor werkzaam is.</p>
2.	Vormen de uitgevoerde werkzaamheden (veldwerk en analyse) en de vastleggingen daarvan voldoende grondslag voor de conclusie?
3.	Is de bewoording van een goedkeurende conclusie in overeenstemming met de mate van zekerheid die wordt verschaft (redelijke mate: positief beperkte mate: negatief)?
4.	Heeft de IT-auditor het rapport in concept besproken met de opdrachtgever en is diens reactie vastgelegd in het dossier?
5.	<p>Is het rapport ondertekend conform de ondertekeningsrichtlijn? NOREA Richtlijn 3000 art. A183 en A184:</p> <p>De <u>ondertekening</u> van de IT-auditor is uit naam van de IT-audit-eenheid van de IT-auditor, of de persoonlijke naam van de individuele IT-auditor, of beide, naar gelang wat gepast is in het betreffende rechtsgebied. Naast de ondertekening door de IT-auditor kan van de IT-auditor in bepaalde rechtsgebieden worden vereist om een verklaring in zijn rapport op te nemen over beroepsaanduiding of -erkenning door de passende instantie die in dat rechtsgebied vergunningen heeft verstrekt.</p> <p>Het opnemen van de <u>datum</u> in het assurance-rapport informeert de beoogde gebruikers erover dat de IT-auditor het effect van gebeurtenissen die zich tot die datum hebben voorgedaan op de informatie over het onderzoeksobject en op het assurance-rapport in overweging heeft genomen.</p>
B. Dossiervorming	
Nr	Vraag
1.	Heeft het dossier een duidelijke audittrail waardoor de relatie tussen planning – uitvoering – analyse - rapportage goed te leggen is en zitten alle relevante documenten in het dossier?
2.	Indien van toepassing: als de Assurance-opdrachten na uitbrengen een belangrijke vergissing of nalatigheid blijkt te bevatten, heeft de IT-auditor dan in het dossier vastgelegd op welke wijze hier mee is omgegaan?

Werkprogramma deel D, NOTA VAN BEVINDINGEN GROTE ICT PROJECTEN

I. ALGEMEEN	
Nr.	Vraag
1	Rapporteert de accountant in de nota van feitelijke bevindingen over: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het doel van het onderzoek ▪ De reikwijdte van het onderzoek ▪ De uitgevoerde werkzaamheden De bevindingen uit het onderzoek
2	Is de in het dossier aanwezige nota van bevindingen dezelfde als die bij het ministerie is ontvangen?
3	Zijn eventuele bijlagen door de accountant gewaarmerkt?

II. OPZET	
Nr	Vraag
1.	Is het onderzoek uitgevoerd adhv het "Handboek Portfoliomanagement Rijk voor projecten met een ICT-component van ten minste €5 miljoen"
2.	Wordt het onderzoek uitgevoerd door toepassing "Referentiekader Onderzoek projecten met een ICT-component van ten minste € 5 miljoen"
3.	Richt het onderzoek zich op het proces van identificatie, registratie en selectie van alle projecten met een ICT-component van ten minste € 5 miljoen binnen het ZBO (opzet en bestaan)?
4.	Richt onder onderzoek zich op het proces van de uitvraag (en selectie) naar projecten met een ICT-component van ten minste € 5 miljoen (opzet en bestaan)?
5.	Richt het onderzoek zich op de opname van projectgegevens van de geselecteerde projecten in het voorportaal van het Rijks ICT-dashboard (opzet, bestaan en werking)?

III. UITVOERING	
Nr	Vraag
1.	Onderzoekt de accountant de ordelijkheid: dit wil zeggen dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het gehele proces zijn belegd en worden gehanteerd.
2.	Onderzoekt de accountant de controleerbaarheid: het identificatie-, registratie-, selectie- en rapportageproces is achteraf reconstrueerbaar.
3.	Onderzoekt de accountant de deugdelijkheid: de informatie die als uitkomst van het gehele proces wordt opgeleverd is volledig en juist in de verantwoordingsrapportage (voorportaal van het Rijks ICT-dashboard) opgenomen (gedurende het jaar en per einde jaar).

IV. RAPPORTAGE	
Nr	Vraag
1.	Voldoet de nota van bevindingen aan de eisen uit het handboek portfoliomanagement? De vormvereisten zoals gesteld in het handboek worden aangeraden, maar zijn niet verplicht.

Werkprogramma deel E, OPVOLGING AANBEVELINGEN VOORGAANDE REVIEWS (feitelijke bevindingen)

A. Algemeen	
Nr	Vraag
1.	Welke schriftelijke aanbevelingen heeft de ZBO ontvangen nav uitgevoerde reviews en kwaliteitstoetsingen ten aanzien van de verantwoordingsjaren van 2016 tm 2018? Reviewende instanties zijn met name ADR,IIA, KOA en externe accountant.
2.	Heeft het ZBO een actueel samenvattend overzicht van alle aanbevelingen met status en actiehouden?
3.	Wat is per aanbeveling de stand van zaken per heden? Is voldoende zichtbaar of een aanbeveling is opgevolgd of niet?

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00